

УДК 636:338.439.4

## ЕКОЛОГООРІЄНТОВАНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ

*Вишневська О.М., доктор економічних наук, професор,  
декан обліково-фінансового факультету  
Миколаївський національний аграрний університет*

За умови постійного економічного розвитку, всебічного охоплення економічною діяльністю людини, перед людством все гостріше постають екологічні проблеми як регіональні, так і глобальні щодо збільшення обсягів шкідливих викидів, обмеження можливостей щодо самовідновлення окремих видів природних ресурсів. Проте, поруч зі зростанням імовірності глобального конфлікту між економічною діяльністю людини та довкіллям, збільшуються знання людства про еколого-економічні зв'язки і продовжується пошук практичних шляхів розв'язання існуючих та потенційних конфліктів. Концепція сталого економічного розвитку повинна бути спрямована на об'єднання зусиль у сфері забезпечення подальшого гармонійного розвитку людства.

З метою збереження екосистем виникає необхідність реалізації комплексу системних дій щодо розвитку на засадах сталості, тобто багатовимірного, безперервного та само-організуючого процесу динамічних змін матеріальних і нематеріальних об'єктів системи, спрямованих на встановлення її оптимальних параметрів, які не загрожують її майбутній динамічній рівновазі та сприяють встановленню механізмів зворотного зв'язку на дію негативних (позитивних) зовнішніх та внутрішніх чинників.

Екологоорієнтований розвиток – це такий розвиток, що сприяє встановленню оптимальних параметрів еколого-економічної системи, які не загрожують її цілісності та створюють можливості для динамічного розвитку і встановлення рівноваги між потребами суспільства і обмеженнями природного середовища. Такий розвиток повинен забезпечувати збереження асиміляційного потенціалу навколишнього природного середовища для теперішнього і наступних поколінь людства [1].

У процесі вирішення проблем еколого-орієнтованого розвитку регіону, віднесено соціально-культурні, екологічні та економічні інтереси населення, від рівня яких залежить виживання, інтеграція та розвиток суспільства в цілому. Екологоорієнтований регіональний розвиток можна реалізовувати на основі загального підвищення економічної конкурентоспроможності території. Проте такий підхід висуває нові завдання, а саме ефективність конкурентоспроможної моделі економіки повинна враховувати екологічні

вимоги регіонального простору. Дослідження свідчать, що пріоритетним є чинник підвищення ефективності управління еколого-орієнтованим розвитком. У рамках регіонального просторового планування еколого-економічний аспект управління рекомендовано впроваджувати комплексно, у всіх сферах господарської діяльності – виробничій, економічній, соціальній, правовій. Таким чином, виконується місія управління щодо створення сприятливих економічних умов для реалізації відповідних еколого-орієнтованих цільових настанов розвитку [5].

На підставі опрацьованих літературних джерел виявлено, що регіональну політику в рамках еколого-економічного розвитку спрямовано на максимально ефективне використання територіального ресурсного потенціалу регіонів. Принциповим є аспект зміни правил взаємодії центру та регіонів як у частині бюджетних взаємовідносин, так і в сфері підтримки регіональних ініціатив на користь останніх. Сталий розвиток країни пов'язаний із розвитком методів управління територіальними утвореннями. Відсутність відповідного механізму в цій сфері призведе до значних структурних диспропорцій як регіонального, так і загальнонаціонального масштабу. Виявлено, що головним механізмом, який забезпечує вирівнювання диспропорцій, є інститути, які формуються в комбінації, спрямованій на врахування регіональної специфіки досягнення еколого-орієнтованого ефекту від економічної діяльності [2].

У міжнародному рейтингу екологічних досягнень (Environmental performance Index), розрахованому фахівцями Єльського університету (США) за 25-ти показниками, що характеризують дієвість державної політики держав щодо збереження екосистем, Україна посідає лише 102 позицію серед 132 країн світу. Загалом екологічно чистою в Україні вважається лише 6% її території. Саме тому вирішальне значення для більшості регіонів країни продовжують відігравати один-два види економічної діяльності, що обумовлює специфіку найбільш гострих екологічних проблем. Екстенсивний характер промислового та сільськогосподарського виробництва негативно впливає на показники ресурсомісткості, в тому числі енергоємності, водоспоживання, особливо в регіонах найбільш масштабного розвитку і концентрації виробництва.

Актуальною є розробка стратегії екологоорієнтованого розвитку, що має бути спрямована, у першу чергу, на розв'язання екологічних проблем, з поміж яких: збереження біологічного різноманіття, озеленіння міст, ефективно та раціональне використання природних ресурсів та створення умов для їх відновлення, впровадження та поширення екологічної освіти громадян, формування ціннісної орієнтації людства направленої на дбайливе ставлення до навколишнього природного середовища.

Основною метою стратегії повинна стати збалансованість співіснування природного середовища і суспільства на основі екологічно-орієнтованої соціально-економічної політики держави. Перехід до екологоорієнтованого розвитку економіки включає формування дієвої стратегії з урахуванням особливостей галузей економіки. Адже реалізація основних положень

міжнародних програм щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття та висвітлення їх у стратегії розвитку галузей економіки дозволяє діяти на системній основі, а саме: покращити якість життя населення, зберегти ландшафтне і біологічне різноманіття, забезпечити інтегрування до світової спільноти. Існуючі тенденції щодо регіонального і галузевого розвитку створюють передумови для реалізації екологоорієнтованих цілей, у тому числі з метою збереження і відновлення сукупного природно-ресурсного потенціалу.

Отже, у виявленні і реалізації пріоритетів сталого розвитку галузей економіки країни і окремих територій орієнтир повинен бути спрямований на дієве природокористування, охорону і відновлення природних ресурсів, як територіальної, виробничої і соціальної основи суспільства.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Вишневська О. М. Ресурсний потенціал аграрного сектора економіки України: соціально-економічні та екологічні аспекти. [Монографія] / О. М. Вишневська. – Миколаїв : “Дизайн і поліграфія”, 2011. – 436 с.
2. Вишневська О. М. Проблеми екологобезпечного розвитку аграрного землекористування / О. М. Вишневська, С. А. Артеменко // Економічний простір. – 2010. – № 38. – С. 295-302.
3. Економічні розрахунки в природоохоронній діяльності / С. С. Рижков, С. М. Літвак, О. А. Літвак, Н. В. Гурець. – Миколаїв : НУК, 2012. – 192 с.
4. Офіційний сайт Державного агентства земельних ресурсів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dazru.gov.ua>.
5. Хвесик М. А. Інституціональна модель природокористування в умовах глобальних викликів / М. А. Хвесик, В.А. Голян : [монографія]. – К. : Конкорд, 2007. – 480 с.